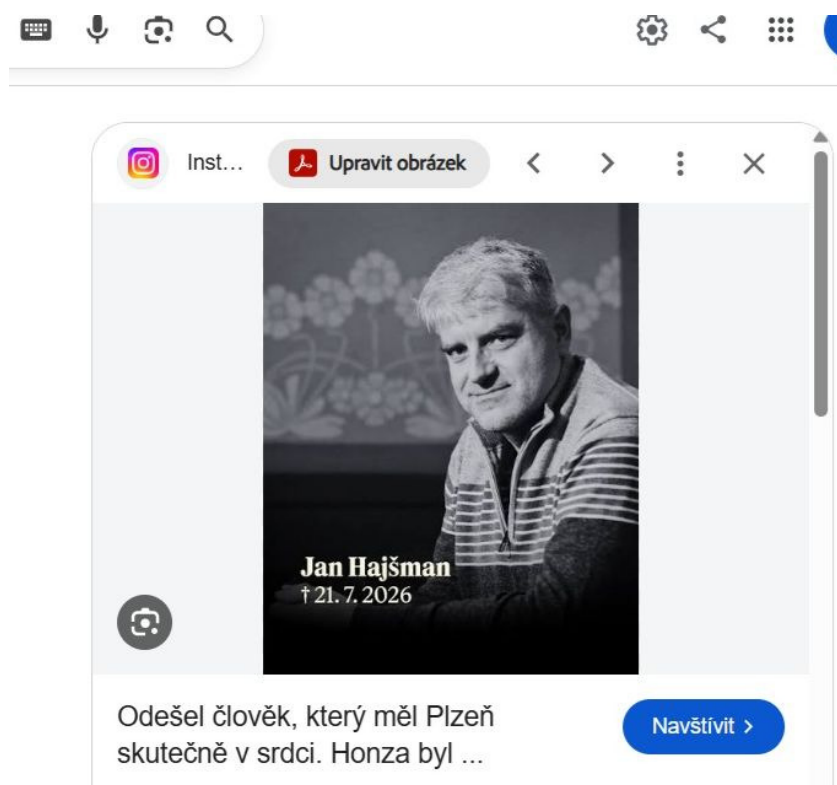

Hajšman

ročník XXXVII, 2026, zvláštní číslo

Neuvěřitelná zpráva

Publicista, historik a lídr kandidátky STAN ve čtvrtém plzeňském městském obvodu Jan Hajšman zemřel při tragické nehodě na Slovensku. Podle informací ČRnehod jeho automobil narazil do zdi v okrese Dolný Kubín.

Tato zpráva se začala šířit internetem a následně mezi kamarády.

Elektroinženýr, historik, archeolog, spisovatel, zvoník, průvodce, učitel tance, vodák, regionální politik, cestovatel ...

Tím vším byl. Muž renesančního nebo chcete-li cimrmanovského rozhledu.

Nekrology najdeme na stránkách ÚMO Plzeň 4, nakladatelství Starý Most i jinde. Úctyhodný počet knih určených široké veřejnosti, ho učinil oblíbeným autorem přibližujícím přírodu a historii Plzeňska. Dojemné nekrology zazněly i na jeho pohřbu – i kamarádi při nich žasli, co všechno Honza stačil...

V tomto zvláštním čísle časopisu Klubu Augusta Sedláčka chceme připomenout našeho kamaráda, jak jsme ho viděli my.

Vzpomínky kamarádů z KAS

Jan Hajšman a prehistorie

S Honzou Hajšmanem jsme se setkali v roce 2003, když jsem shodou náhod zavítal na jednu z pravidelných schůzek Klubu Augusta Sedláčka. Honza byl totiž jedním z mála tamních „hradologů“, který vnímal historii jako celek a byl ochotný bavit se se stejným nadšením o středověkých hradech a tvrzích jako o mém oblíbeném pravěku. Během krátké doby se láskou k prehistorii výrazně nakazil, takže jsme pak spolu prováděli po několik let povrchové sběry na polích, kde orba ničila stopy pravěkých sídlišť a pohřebišť. Nejčastěji v kraji kolem Předenic, Nebílov, Netunic a Lišic, kde měl Honza své hluboce vrostlé kořeny. Na danou dobu jsme také poměrně průkopnický způsobem každý nalezený artefakt s pomocí GPS přístroje, což pak umožňovalo zajímavé vizualizace a predikce stavu lokalit. Honza jakožto inženýr si - na rozdíl ode mne - uměl snadno poradit i s počítačovým zpracováním nasbíraných dat a jejich převedením do map (GISy pro nás byly tehdy ještě ozvěnou budoucnosti). Výsledky jsme si nenechávali pro sebe, ale vždy záhy publikovali, pokud možno v odbornějších časopisech.

Honza na schůzi České archeologické společnosti v roce 2010.

Při setkávání s dalšími amatérskými nadšenci, stále častějšími hledači s detektory a soukromými sběrateli jsme pak pojali myšlenku napsat populárně-naučnou publikaci. Knížku psanou s lehkou nadsázkou o tom, jak i amatér může v oblasti archeologie bádát tak, aby přitom zároveň neškodil. Ve spolupráci s nakladatelstvím Libri se tak v roce 2009 zrodila dnes už legendární Příručka amatérského archeologa, na které se kromě Honzy s velkým nadšením podíleli kolegové Milan Řezáč a Petr Sokol. Byla to nádherná spolupráce, na kterou všichni rádi vzpomínáme.

V dalších letech se pak už naše cesty rozešly, ale stále jsme zůstali v kontaktu. Honza se (snad i na základě naší knižní spolupráce) výrazně rozepsal. Bylo radostí sledovat jeho spisovatelskou dráhu a číst publikace na nichž se podílel. Jsou psané vždy poutavou češtinou, čtivě a přitom s odbornou erudicí. I když psal třeba o plzeňských kopcích, vždy si zjistil zajímavosti o jejich využívání v celé šíři historie, tedy i v pravěku (čímž snad

nejen mě dělal radost). Výraznější spolupráci jsme obnovili v roce 2019 při přípravě druhého, rozšířeného a aktualizovaného vydání naší „Příručky“. Opět to byla parádní jízda. Pak už jsme se vídali jen párkrát do roka, když se zastavil na kus řeči. Až letos jsem se jeho návštěvy nedočkal. Honzo - díky, že jsem mohl jít kus cesty s Tebou.

Robert Trnka

Nakladatelská spolupráce

Edice Zapomenuté hrady, tvrze a místa nenechala stranou ani Honzovy kastelologické výzkumy. Nejprve se jako člen autorského kolektivu zabýval panskými sídly v Horní a Dolní Lukavici (2004) a potom samostatně zpracoval rozsáhlou dvojdílnou monografii o sídlech v Doubravce (2007 – Týnec, kostel sv. Jiří, Pecihrádek, doubravský dvůr).

Nedokončená zůstala studie o Dožicích – i když to Honza slíbil Petru Rožmberskému ležícímu v té době již na smrtelné posteli.

S Honzou jsem spolupracoval i v rámci edice „Průvodce do kapsy“ na třech publikacích:

Rozhledna na Kotli u Rokycan – při přípravě knihy Tajemství brdských vrcholů, měl autor připravenou i stat' o vrchu Kotel. Nakonec ale na něj nedošlo (přeci jen to nejsou ty pravé Brdy... Aby nepřišla práce nazmar, nabídl mi ji jako monografii do nově založené edice. V roce 2014 tak vznikla 48stránková brožura. Je až s podivem, co se dá o jednu kopci vybádat. Rozhodně zde dostal autor větší prostor než v sice reprezentativní, ale přece jen stručné přehledové knize o brdských vrcholech.

Honza Hajšman společně s jeskyněářem Jirkou Pechem v Božkovském dole.

Plzeňské mýtnice – Studie o výběru poplatků na komunikacích nás svedla dohromady hned v následujícím roce. Hlavní Honzův vklad byl popis přívozů v Plzni a okolí ale i celá řada důležitých informací k celé problematice.

Plzeňský vitriol – první cestu do vitriolového dolu v Božkově jsem uskutečnil právě s Honzou, který tam už několikrát byl. Přispěl i řadou dalších informací, tak třeba upozornil na zmínku o dosud neznámém vitriolovém dole v Chrástu v beletristické knize Jaroslava Cingroše: Úlovky z kaňonů Mže. Pro plzeňskou vlastivědu byl Honza živá encyklopedie. K přípravě publikace ale přistupoval liknavě, neodpovídal na maily a nakonec ho rozzlobený spoluautor a redaktor Petr Rožmberský „vyškrtl z autorského kolektivu“. Zbylo pro něj jen poděkování...

Petr Mikota

Kudy na hrady v Plzeňském kraji, aneb vzpomínka na vytváření knihy s Janem Hajšmanem.

V roce 2020 jsem byl osloven plzeňským vydavatelstvím Starý most, zda bych se nezúčastnil projektu nad novou knihou o hradech v Plzeňském kraji, která by byla mimo jiné vybavena barevnými vyobrazeními někdejší podoby významnějších hradů. Text by prý zpracoval Jan Hajšman, tehdy oblíbený autor vydavatelství. Inu, rád jsem svolil. Honzu jsem znal z Klubu Augusta Sedláčka a jeho věcný i poctivý přístup k historii mně byl sympatický. Nakonec nedošlo z mé strany jen na tvorbu ilustrativních obrázků, ale také jsem něco připsal. Brzy jsme zjistili, že jako autoři se musíme shodnout na jednotné hmotové podobě vybraných hradů, aby vyobrazení souhlasila s textem.

A od té chvíle došlo k plodné diskuzi o tom, jak který hrad mohl pravděpodobně vyhlížet, jaké měl opevnění, atd. Ale nejen to, vzájemně jsme si předávali informace tomu druhému neznámé. Musím uznat, že spolupráce byla korektní a obtížné řešitelné rozpory byly vždy uzavřeny přijatelným kompromisem pro oba. Nikdy jsme zatvrzele nehájili svá stanoviska, pokud názor toho druhého zněl přesvědčivěji. A tak práce plynula rychle vpřed a já byl nakonec rád, že se mně více uvolnil ruce při tvorbě ilustrací. Jak jsem na to pak vděčně vzpomínal, když jsem zpracovával pokračování Kudy na hrady v kraji Karlovarském, kterého se Honza již nezúčastnil, protože to byl pro jednoho člověka velký a úmorný záběr. Honza byl mužem mnohých aktivit a jeho kroky pádily zase jiným směrem.

Na celé spolupráci bylo zajímavé také to, že jsme se při práci nad knihou Kudy na hrady v Plzeňském kraji ani jednou osobně nesetkali. Vše jsme k oboplné spokojenosti řešili e-mailovou korespondencí.

Milan Novobilský

Vodák

V letech 2011 a 2012 uspořádala plzeňská pobočka KAS vodácké putování po Mži od soutoku s Radbuzou. Zkoumali jsme při ní hrady, tvrze a další opevnění podél řeky. První část (2011) pečlivě zpracoval právě Honza v Hlásce. O pokračování v roce 2012 není v Hlásce z neznámých příčin ani slovo.

Flotila KASu pod Libštejnem (foto asi J. Hajšman).

Tak přidám alespoň drobnou vzpomínku. Na tábořišti si postavil Honza poměrně velký stan a v něm zabírala celou plochu mohutná nafukovací matrace. „Já se jinak pořádně nevyspím“ – okomentoval to.

Liblín 2012.

Herec

Jako herec zazářil Honza ve hře *Život a doba badatele Petra Rožmberského*, kde ztvárnil hlavní roli (2012).

Energetik

Jako zaměstnanec ČEZ měl mj. za povinnost kontrolovat průběhy linek vysokého napětí, zda nezarůstají příliš náletovými dřevinami. Ty se potom musely vykácet. Tyto pracovní cesty spojoval s návštěvou památek v okolí a často bral s sebou kolegu Petra Rožmberského. Tím se zrodilo dlouholeté přátelství a spolupráce. Honza se vlastně u Petra vyučil historikem.

Jeho pravidla aplikoval při svých výzkumech:

Je třeba bádát

Je třeba publikovat.

Je třeba citovat.

Suchá fakta obalit příběhem.

Nemusíš vybádat všechno,

nech taky něco ostatním.

Viz Peripetie začínajícího autora (Na stopě (pre)historii jihozápadních Čech 2) s. 6-7, 9-22.

Poté, co v roce 2020 byl vyhozen z ČEZu, protože odmítl povolit připojení, na které neměla daná firma nárok, ocitl se bez práce.

To uvolnilo jeho duševní kapacity pro badatelskou i politickou kariéru.

Průvodce

Na jednom ze zájezdů CK Loudatour, kde jsem průvodcoval se Honza zmínil, že by měl zájem o místo průvodce. Měl již zkušenosti s vlastivědnými vycházkami pro veřejnost, byl zcestovalý a s širokým historickým rozhledem. Protože jsem už uvažoval o ukončení vlastní průvodcovské činnosti, navrhl jsem ho za svého nástupce.

V roce 2025 jsme vyrazili na první společný zájezd na pomezí Rakouska, Itálie a Švýcarska. To jsem ještě vedl zájezd já a Honza pomáhal. Další cesty k Bavorskému jezeru Chiemsee a na Moselu už jsem sledoval jen zpozďálí.

Ono totiž, Honzovi vykládat, jak se má průvodcovat, byla tak trochu troufalost. I tam, kde jsem už několikrát byl, dokázal najít mě neznámá místa. Hned upravil itinerář a už se jelo po jeho.

Jen pár dní po jeho tragickém konci měl vést další zájezd do Rakouska. Na mě připadla smutná událost vzít to za něj...

Parta, kterou měl vést letos, si ho pamatovala už z loňského zájezdu a o jeho smrti se dozvěděla až ode mě v autobuse. Je to skupina již postarších zkušených turistů a cyklistů z pražské akademické sféry.

Honza na závěr loňského zájezdu pronesl zajímavé vyznání:

„Když jsem si prohlížel seznam účastníků a zejména data narození, říkal jsem si, jak to asi bude s tou partou gerontů probíhat? Ted' ale po skončení zájezdu vidím, že jste i ve vašem věku neobyčejně aktivní a dává to i mě naději, že bych v pokročilém věku mohl být také takhle čilý.“

Petr Mikota

Jarní Alpy 2025

Společenský člověk

Honza byl ukázkou badatele, který se uměl pohybovat v každé společnosti – v hospodě i při veřejné přednášce.

Ze schůzky KAS v prostorách šermířského klubu. Jak se za ta léta zlepšila kvalita digitálních fotek! Foto T. Karel.

Úvodní slide k přednášce J. Hajšmana a T. Karla v Netunicích.

Noc kostelů

Přesně už si nevzpomínám, kdy, kde a v jakém z lepších plzeňských podniků jsme se na jedné ze schůzek Klubu Augusta Sedláčka poprvé s Honzou potkali. V té době jsme se všichni v klubu halili do táhlého cigaretového dýmu, který vypouštěl mezi svým vyprávěním z úst Petr Rožmberský, a zatímco Honza živě s Petrem diskutoval, já jim mlčenlivě visel na rtech, aby mi mezi kouřem a upíjením piva neunikla nějaká zajímavá souvislost, či spíše abych vůbec porozuměl tématu, o kterém se zaujetím hovořili. Zato si přesně pamatuji, jaké bylo mé překvapení, když jsem zjistil, že Honza, na rozdíl ode mě, je nejen badatel, ale také má nadání, sílu a hlavně znalosti, které je schopen předat dalším lidem ve svých knihách. Po stopách plzeňské spravedlnosti, Toulky zaniklou Plzní, Tajemství brdských vrcholů a další knihy, které Honza napsal či se na nich spolupodílel, stály za nejedním z mých pozdních příchodů domů. Ne že bych byl tak náruživý čtenář, ale mnohdy

dlouhé hovory o tom, jak asi vypadal život a krajina v dávných časech a jestli Plzeň měla anebo neměla stínadla, byly tak zajímavé, že prostě nešlo u toho nebýt. Na rozdíl od Honzy bylo mé poznání vždy trochu romantické, útržkovité a hlavně nedostatečné. Honza byl badatel kritický.

Doted' nezapomenu, jak jsme spolu prolézali zákoutí věže kostela sv. Václava ve Žďáře a zamazání od nánosů staletého prachu spolu skládali na kolena hypotézu o jeho středověké podobě bez nejmenšího ohledu na nechápající pohledy návštěvníků Noci kostelů. Jeho zaujetí bylo neobyčejně nakažlivé.

Honza však nebyl žádný školometský profesor uzavřený ve světě svých knih a hypotéz! Byl to člověk politický, se zájmem o problémy našeho města, který se nebojí, jak by řekli staří letopisci: „nasaditi svého pro dobré naší obce.“ Měl jsem čest Honzu poznat jen z nepatrného zlomku jeho velké osobnosti, ale vždy, když jsme se potkali, měl jsem pocit, že jsme jaksi spolčení, jako v nějakém tajném bratrstvu, které je vždy připraveno umazat své nejlepší šaty pro radost z poznání.

Marek Marovič

Tanečník

Že je Honza tanečník, ba dokonce učitel tance, jsme věděli už dlouho. Bohužel hodinu tance měl ve středu, což kolidovalo se schůzkami KAS. Objevoval se tak pouze o prázdninách.

Při oslavách 60. narozenin Petra Rožmberského.

Zvonění na Prusinech

Kdy jsem viděl Honzu Hajšmana poprvé, už nevím? Zato poslední setkání nezapomenu! Ve věži kostela sv. Jakuba Většího na Prusinách, venku tma, nahoře vedle zvonu, který Honza obratně a s jistotou zkušeného zvoníka obratně rozhoupal a začal zvonit. Trámy vrzaly a těžký starý zvon se divoce houpal blízko nad mojí hlavou. Musím přiznat, že jsem se trochu bál. Opravdu silný zážitek.

S Honzou se mi vybavuje ještě pár setkání, např. na schůzkách KASU, hlavně před lety. Taky při plavbě na Staré řece/ Berounce/ při klubové vodní akci, krásná zpívání na vodáckém tábořišti u Skryjí. Při plánování výstupu na Matterhorn, kterého se Honza chtěl též zúčastnit, ale z různých důvodů k výpravě nedošlo. Pár návštěv na zámku v Nebílovech, kde jsem pracoval a najednou je všemu konec. Veliká škoda, že už není mezi námi, byl to pracovitý, chytrý a hodný člověk, bude nám scházet....

Miloš Blažek

Honza zastavuje srdce na konci zvonění v Prusinech.

V zadumání nad náhrobkem hraběte Steinaua.

Jan Hajšman - Bibliografie

Zkratka: **J. H.** – Jan Hajšman v případě spoluautorství.

2001

Takzvaný Nový Hrad u Stráže – Hláška 2001, s. 49–54.

2003

Poddaní na panství Dolní Lukavice ve druhé polovině 17. století. Počátky rodu Hajšmanů. In: Jižní Plzeňsko. Historickovlastivědný sborník muzea jižního Plzeňska v Blovicích 1. Blovice 2003, s. 11–47

2004

P. Rožmberský – J. H. – V. Machová: **Dolní a Horní Lukavice.** Plzeň 2004

2006

Morová epidemie v prusinské farnosti roku 1680. In: Jižní Plzeňsko. Historickovlastivědný sborník muzea jižního Plzeňska v Blovicích 4. Blovice 2006, s. 53–61

2007

Panský dvůr a kostel sv. Jiří v Plzni-Doubrovce. Plzeň 2007

Zaniklá ves s tvrzí Týnec a Pecihrádek v Plzni. Plzeň 2007

Sen o tvrzi (Drslavice) – Hláška 2007 s. 11.

2008

P. Sokol – J. H.: **Plzeňská „spravedlnost“. Lokalizace a proměny zaniklé městské stavby.** In: Dějiny staveb 2008. Sborník příspěvků z konference Dějiny staveb. Plzeň 2008, s. 155–170

Zapomenutý netunický rodák Vojtěch Křehlík (1871–1939). Nástin problematiky vystěhovalectví z jižního Plzeňska ve 2. polovině 19. století. In: Jižní Plzeňsko. Historickovlastivědný sborník muzea jižního Plzeňska v Blovicích 6. Blovice 2008, s. 61–92

J. H. – R. Trnka: **Pravěké a středověké osídlení v okolí kostela sv. Jakuba Většího na Prusinách.** In: Sborník Západočeského muzea v Plzni. Věnováno k jubileu Petra Brauna 19. Plzeň 2008, s. 157–172

Přestavba kostela sv. Jiří v Plzni v letech 1912 – 1914 ve svědectví dokumentů a fotografií. In: Dějiny staveb 2008. Sborník příspěvků z konference Dějiny staveb. Plzeň 2008, s. 37–58

2009

R. Trnka – J. H.: **Neznámá zaniklá středověká ves u Letin.** In: Jižní Plzeňsko. Historickovlastivědný sborník muzea jižního Plzeňska v Blovicích 7. Blovice 2009, s. 51–64

J. Hajšman – M. Řezáč – P. Sokol – R. Trnka: **Příručka amatérského archeologa, aneb, Do mrtvých se nekope.** Praha 2009

2010

Tvrz Hrádek v Lišicích. In: Dějiny staveb 2009. Sborník příspěvků z konference Dějiny staveb. Plzeň 2010, s. 107–121

P. Sokol – J. H.: **Po stopách plzeňské spravedlnosti.** Historie a topografie hrdelního soudnictví. Domažlice 2010

J. H. – R. Trnka: **F. X. Franc a problematika středověkých mohylovitých útvarů.** In: Archeologie západních Čech 1. Plzeň 2010, s. 16–36

P. Sokol – J. H.: **Toulky zaniklou Plzní. Po zapomenutých místech a stavbách.** Plzeň 2010

2011

Průvodce naučnou stezkou Údolím Úslavy. Plzeň 2011

J. H. – P. Sokol: **Toulky zaniklou Plzní po zapomenutých místech a stavbách.** Plzeň 2010

Tajemství plzeňských kopců. Plzeň 2011.

Vodácký zájezd Kasu – Hláška 2011/61

2012

R. Trnka – J. H.: **Archeologický průzkum povodí drobné vodoteče na k. ú. Předence (okr. Plzeň-jih).** Zprávy České archeologické společnosti. Supplément 84, 2012

J. H. – J. Vogeltanz: **Tajemství brdských vrcholů I.** Plzeň 2012

2013

J. H. – J. Vogeltanz: **Tajemství brdských vrcholů II.** Plzeň 2013

J. H. – P. Mazný – F. Nykles: **Tajemství šumavských vrcholů II.** Plzeň 2013

P. Rožmberský – J. H.: **Stavební výkony při kostele sv. Jiří v Plzni-Doubrovce ve druhé polovině 18. století.** In: Dějiny staveb 2012. Sborník příspěvků z konference Dějiny staveb. Plzeň 2013, s. 75–82

2014

J. Vogeltanz – J. H. – P. Mazný: **Brdy z nebe.** Plzeň 2014

Rozhledna na Kotli u Rokycan. Plzeň 2014

J. H. – J. Vogeltanz: **Tajemství vrcholů Českého lesa I.** Plzeň 2014

2015

Městský obvod Plzeň 4. Doubravka, Lobzy, Letná, Újezd, Bukovec a Červený Hrádek. Když víš kde žiješ. Plzeň 2015

J. H. – P. Sokol: **Toulky zaniklou Plzní II.** Plzeň 2015

J. H. – J. Vogeltanz: **Brdy opět otevřené.** Plzeň 2015

J. H. – P. Mikota: **Plzeňské mýtnice**. Plzeň 2015

J. H. – P. Mikota: **Plzeňské mýtnice**. In: Dějiny staveb 2015. Sborník příspěvků z konference Dějiny staveb. Plzeň 2015, s. 151–168.

2016

J. H. a kolektiv: **100 zajímavostí ze starých Brd**. Plzeň 2016

2017

Plzeňsko-český slovník. Pročpa tudlecto říkáme? Plzeň 2017 (2. doplněné vydání 2022)

2018

T. Makaj – R. Šimek – J. H. – V. Pernegr: **100 zajímavostí ze starých Brd II**. Plzeň 2018

Peripetie začínajícího autora. In: Na stopě (pre)historii jihozápadních Čech 2. Sborník přátel k životnímu jubileu Petra Rožmberského. Plzeň 2018, s. 7–8.

J. H. a kolektiv: **Divadelní hra Život a doba badatele Petra Rožmberského**. In: Na stopě (pre)historii jihozápadních Čech 2. Sborník přátel k životnímu jubileu Petra Rožmberského. Plzeň 2018, s. 9–22.

J. H. – P. Mazný: **Plzeňský místopis**. Depa a pročpa se takhle říká? Plzeň 2018

2019

J. H. – J. Vogeltanz: **Tajemství plzeňských vod**. Plzeň 2019

J. Hajšman – M. Řezáč – P. Sokol – R. Trnka: **Příručka amatérského archeologa, aneb, Do mrtvých se nekop**. Praha 2009 (2., upravené a doplněné vydání, Praha 2019)

2020

J. H. – P. Mazný – J. Vogeltanz: **Kudy na šumavské vrcholy**. Plzeň 2020

2021

F. Šindelář – D. Hajšmanová – A. Hrabětová – L. Šilhánková – J. Sankot: **Chlum. 1379–2020**. Chlum 2021

J. H. – M. Novobilský – J. Vogeltanz: **Kudy na hrady v Plzeňském kraji**. Plzeň 2021

J. H. a kolektiv: **Plzeňské procházky a výlety**. Plzeň 2021

2024

Doubravecké příběhy. Plzeň 2024

Kudy na brdské vrcholy. Plzeň 2024

Proměny plzeňské Čtyřky ve vzpomínkách pamětníků. Plzeň 2024